

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS**

Seduta tas-17 ta' Marzu, 2004

Citazzjoni Numru. 1115/1997/1

**R. von Brockdorff Insurance Agency Limited in
rapprezentanza tas-socjeta` estera Commercial Union
Assurance Company plc u b' nota tat-22 ta' Marzu
1999 is-socjeta` Atlas Insurance Agency Limited bhala
agenti Malta tas-socjeta` estera Guardian Royal
Exchange Assurance plc cessjonarja tad-drittijiet tas-
socjeta` estera Commercial Union Assurance
Company plc assumiet l-atti tal-kawza fil-vesti ta' l-
attur fil-kwalita` taghha premessa minflok is-socjeta`
R. von Brockdorff Insurance Agency Limited**

Vs

Visa Travel Ltd

Il-Qorti;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat l-att tac-citazzjoni pprezentat fid-19 ta' Mejju 1997 li bih is-socjeta` attrici *nomine* premessi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni;

Premess illi s-socjeta` attrici *nomine* hija kreditur tas-socjeta` konvenuta fis-somma ta' tmint elef tliet mija sitta u ghoxrin lira tlieta u erbghin centezmu (Lm8326.43) rapprezentanti hlas ta' *premiums* dovuti ghal polizzi ta' assigurazzjoni tas-socjeta` attrici *nomine* li s-socjeta` konvenuta gabret minghand terzi (Dok. A);

Premess illi s-socjeta` konvenuta interpellata biex thallas l-ammont dovut baqghet inadempjenti;

Premess illi jissussistu l-elementi kollha rikjesti biex jigu applikati l-Artikolu 167 *et sequitur* tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta;

Talbet ghalhekk is-socjeta` attrici *nomine* lil din l-Onorabli Qorti sabiex:-

1. Tiddeciedi l-kawza bid-dispensa mis-smiegh a tenur ta' l-Artikolu 167 *et sequitur* tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta;

2. Tikkundanna lis-socjeta` konvenuta thallas lis-socjeta` attrici *nomine* s-somma ta' tmint elef, tliet mija u sitta u ghoxrin lira Maltija tlieta u erbghin centezmu (Lm8326.43) rapprezentanti hlas ta' *premiums* dovuti ghal polizzi ta' assigurazzjoni tas-socjeta` attrici *nomine* li s-socjeta` konvenuta gabret minghand terzi;

Bl-ispejjez, dawk tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju u dawk tal-mandat ta' qbid kawtelatorju - prezentati t-tnejn kontestwalment ma' dan l-att - u bl-imghax legali mid-data tal-prezentata ta' din ic-citazzjoni, kontra s-socjeta` konvenuta;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess socjeta` attrici *nomine*, il-lista tax-xhieda minnha indikati flimkien ma' l-elenku tad-dokumenti esebiti ma' l-att tac-citazzjoni;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-digriet ta' l-10 ta' Gunju 1997 li bih is-socjeta` konvenuta giet awtorizzata tipprezenta n-nota ta' l-eccezzjonijiet taghha fi zmien ghoxrin jum;

Rat in-Nota ta' l-Eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta pprezentata fl-20 ta' Gunju 1997, li permezz taghha hija eccepjet:-

1. Illi preliminarjament il-preskrizzjoni a tenur ta' l-Artikolu 2148 (e) tal-Kodici Civili;

2. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess, is-socjeta` esponenti tikkontesta l-ammont pretiz mis-socjeta` attrici stante li fit-talba taghha hemm ammont konsiderevoli ta' pagamenti li ma gewx riflessi; peress illi l-ufficcju tas-socjeta` esponenti gie misruq, huwa qed jibni *statements* fuq l-ammont dovut jekk hemm u jkun jista' jippreciza l-ammont jekk hemm li jista' jkun dovut mis-socjeta` konvenuta; dan qed jinghad salv dejjem il-preskrizzjoni ghal reklami ta' pagament;

Salvi eccezzjonijiet ohra;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-istess socjeta` konvenuta u l-lista tax-xhieda minnha indikati;

Rat id-digriet tal-5 ta' Mejju 2000 li permezz tieghu gew nominati Dr. Irene Bonello bhala espert legali u Albert Vella bhala espert komputista biex ifittxu u jirrelataw dwar il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehdw konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet sollevati, u jaghmlu l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x' jaqsmu mal-kaz;

Rat ir-relazzjoni ta' l-esperti nominati li tinsab a fol. 109 *et sequitur* tal-process u li giet minnhom debitament konfermata fl-udjenza tat-23 ta' Gunju 2003;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat l-affidavits ipprezentati u t-traskrizzjonijiet tax-xiehda moghtija;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet intavolati mill-kontendenti;

Rat l-atti kollha tal-process;

Ikkonsidrat:

Din l-istanza tikkonsisti minn talba għall-hlas tal-*premia* ricevuti mis-socjeta` konvenuta fil-kapacita` tagħha ta' *sub-agent* jew *commission salesman* tas-socjeta` attrici. Dan l-arrangement jista' jitqies fir-realta` sottospeci ta' mandat karatterizzat mill-kontenut tal-prestazzjoni li, fil-kaz in ispecje, jikkonsisti fil-bejgh tal-poloż ta' assicurazzjoni mis-socjeta` konvenuta fl-interess tas-socjeta` attrici. Hu għalhekk dixxiplinat mir-regoli generali tal-mandat, *inter alia*, allura l-obbligu da parte tas-socjeta` konvenuta li tagħti kont ta' dak kollu li tkun għamlet u ta' dak kollu li tkun irceviet bis-sahha tal-mandat (Artikolu 1875 tal-Kodici Civili);

Il-fatti principali tal-kawza kif johorgu mill-provi, essenzjalment ix-xhieda ta' Robert von Brockdorff (fol. 30), juru li s-socjeta` konvenuta setgħet torbot lis-socjeta` attrici fil-kaz ta' polizzi ta' assicurazzjoni li jirrigwardaw il-vetturi bil-mutur u d-djar. Fil-kaz ta' poloż ohra hi kienet tenuta preventivament tirreferi lis-socjeta` attrici għall-iskop ta' l-accettazzjoni. Dan jidher li hu pacifiku bejn il-kontendenti;

Il-vera kontroversja tirrigwarda l-hlasijiet tal-*premia* ricevuti mis-socjeta` konvenuta minghand il-persuni assicurati u, in partikulari, jekk dawn l-istess hlasijiet għaddewx, imbagħad, lis-socjeta` attrici;

Is-socjeta` attrici tallega li s-socjeta` konvenuta ghadha debitrici taghha f' ammont sostanzjali ta' hlasijiet ta' *premia* li din baqghet ma ghadditlihiex. Biex issostni din l-allegazzjoni taghha hi pproduciet bhala xhud lill-*accountant* taghha Patrick Zammit li ddepona *in extenso* dwar kif kienu jsiru l-pagamenti da parti tas-socjeta` konvenuta;

Fl-ispjega fornita minn dan l-ahhar imsemmi xhud, fil-bidu tan-negozju interkjuz bejn iz-zewg socjetajiet, is-socjeta` konvenuta kienet anke jekk mhux ghal kollox thallas *in full* fuq l-*statements* lilha mibghuta. Aktar tard l-pagamenti bdew isiru *on account*, u in kwantu tali hu ma setax jallokahom kontra poloz specifici. Huwa jsemmi wkoll li kien hemm okkazjonijiet fejn certi *cheques* ma kienux gew onorati u allura hu kellu jaddebita l-*account* bl-ammont ta-*cheques* mhux onorati. Inghad ukoll illi wara Frar 1996 is-sistema tal-hlas inbiddlet. Dan fis-sens illi l-facilita` kreditizja giet rimpjazzata bi hlas fil-pront ta' kull transazzjoni;

Charles Sciberras, direttur tas-socjeta` konvenuta, jiddefendi l-posizzjoni tas-socjeta` tieghu b' dawn id-dikjarazzjonijiet:-

1. "Ghandi nghid illi jien nippretendi mhux talli li m' ghandix intih talli ghandi niehu diversi eluf peress illi l-ftehim taghna kien li jibqghu ghaddejjin il-*commissions* man mano li l-klijenti jaghmlu l-pagamenti taghhom." (fol. 22);

2. "Ghandi nghid li wara li rcevejt ic-citazzjoni ergajt ghamilt ir-ricerki tieghi u nahseb li jew inpacu jew inkella ghandi niehu xi haga zghira tal-flus minhabba, kif ghidt, hemm il-kummissjonijiet li ghadhom dehlin." (fol. 24);

3. "Nghid illi Brockdorff qatt ma tani *breakdown* ta' l-*statement* biex inkunu nistghu nidentifikaw fejn ezattament ma konniex qed naqblu." (fol. 43);

4. Mistoqsi ghaliex l-*statement* minnu esebit ma indikax il-prestazzjonijiet relattivi ghall-pagament, wiegeb li m' hemmx sistema sabiex jindikahom. (fol. 81);

Fl-analizi taghhom ta' dawn il-provi l-periti gudizzjarji kkonkludew illi:-

a) Billi l-hlasijiet kienu jsiru *on account* ma setax ikun identifikat ghal liema *premia* specifici gew saldati;

b) Is-socjeta` attrici ghamlet ezercizju sew ta' kontabilita` biex tiggustifika l-ammont minnha reklamati;

c) Ir-rapprezentant tas-socjeta` konvenuta ma pprovax adegwatament kontra liema pagament id-debitu gie saldat jew kemm mill-ammonti kienu ghadhom pendenti. Lanqas ma pprovda l-ebda spjegazzjoni konvincenti ta' l-allegazzjoni tieghu li kien hemm kreditu favur tieghu;

Is-socjeta` konvenuta tikkritika r-relazzjoni peritali fuq l-assunt illi din injorat il-provi akkwiziti fis-sens li ma ghamletx gharbiel taz-zewg versjonijiet u allura l-ezami ta' l-esperti gudizzjarji kien deficjenti. Din il-Qorti ma taqbel xejn ma' dan l-argument tas-socjeta` konvenuta u ssibu priv minn kull logika fic-cirkostanzi tal-kaz;

Kif taraha din il-Qorti l-qofol tal-meritu jikkonsisti, oltre l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni li ser tigi kummentata aktar 'il quddiem, fl-eccezzjoni primarja tas-socjeta` konvenuta illi skond hi kien hemm ammont konsiderevoli ta' pagamenti li ma gewx riflessi fl-*statements* tas-socjeta` attrici. Li jfisser allura li hi kienet qed teccepixxi l-pagament u kien allura jispetta lilha li taghti prova ta' dan b' mod konvincenti u konklussiv;

In linea ta' massima jinsab akkolt, ghall-iskop ta' l-attendibilita` u verosimiljanza tal-versjonijiet reciproci tal-

kontendenti, illi l-kreditur jenhtieglu jipprova b' mod adegwat il-kreditu tieghu mentri d-debitur minn naha tieghu jrid jaghmel il-prova tal-pagament lil hinn mid-dubbju ragonevoli. Dan qed jigi sottolinejat in kwantu hu generalment accettat illi f' kaz ta' dubbju dan kellu jkun rizolt favur l-attur kreditur li ma kellux dan l-istess oneru (**Kollez. Vol. XXXV P III p 604**);

Dan premiss, fil-kaz in ezami ma jistax ragonevolment jinghad illi s-socjeta` konvenuta rnexxielha tiskarika l-piz tal-prova inkombenti fuqha li adegwatament tissostanza l-eccezzjoni taghha ta' l- "ammont konsiderevoli ta' pagamenti" li hi allegatament ghamlet. Fir-rigward ta' dawn l-allegati pagamenti hi tistrieħ esklussivament fuq il-versjoni moghtija mir-rapprezentant taghha li mhux biss ma tirrizultax korroborata izda addirittura pjuttost konfuza. Jekk xejn din l-istess versjoni timmilita kontra s-socjeta` konvenuta in kwantu ma tantx isservi biex taghti risalt u kredibilita` lil-linja difenzjonali ta' l-allegati pagamenti. Bizzejjed jigi rifless illi dan ir-rapprezentant jitlaq mill-punt illi s-socjeta` konvenuta kienet hi kreditrici ta' "diversi eluf" biex, imbaghad, fl-istess nifs u kuntest, jaccetta li jista' jkun hemm kompensazzjoni jew kreditu favur l-istess socjeta` ta' "xi haga zghira";

Indiskutibilment, f' dan l-istat ta' incertezza l-prova tas-socjeta` attrici li l-kreditu kien ghadu dovut kienet teghleb il-prova li l-kreditu kien gie saldat. Prova din li, kif inghad, kellha tkun wahda sodisfacenti u timmira biex konvincentement tinnewtralizza t-talba tas-socjeta` attrici. Prova din li ma saretx mis-socjeta` konvenuta;

In vista ta' dan il-Qorti ma tistax toqghod b' affidament fuq l-allegazzjoni tal-pagament fl-eccezzjoni moghtija;

Issa s-socjeta` konvenuta tiddefendi ruhha wkoll bl-eccezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur ta' l-Artikolu 2148 (e) tal-Kodici Civili;

Kopja Informali ta' Sentenza

Kif saput, biex tigi mwaqqa l-preskrizzjoni dan jista' jsir mhux biss bil-gurament decizorju izda wkoll billi wiehed juri illi ghal xi motiv legali l-preskrizzjoni eccepita mhix ammissibbli jew illi kien hemm sospensjoni jew interruzzjoni taghha (**Kollez. Vol. XXXVII P II p 626**);

Hu altru minn ovvju illi qari semplici ta' l-artikolu citat mis-socjeta` konvenuta juri li dan ma huwiex ammissibbli u ma jghoddx ghall-fattispeci ta' dan il-kaz. Dik il-preskrizzjoni tirrigwarda u tikkolpikki d-dritt ta' senserija li ma huwiex il-kaz hawnhekk;

Anke kieku dan ma kienx hekk, il-fatt li s-socjeta` konvenuta accennat fil-kors tal-provi taghha ghall-kompensazzjoni u li ma kellhiex taghti daqs kemm intalbet jimporta r-rikonjizzjoni tad-dejn u tali rikonjizzjoni tinterrompi l-preskrizzjoni u timponta wkoll rinunzja ghall-preskrizzjoni anke fejn din tkun gja kompjuta (**Vol. XXXVI P I p 326; "Raymond Vella -vs- Moby Rentals Ltd"**, Appell, Sede Inferjuri, 22 ta' Novembru 2001);

Skartati z-zewg eccezzjonijiet huwa doveruz fuq il-Qorti li takkolji d-domanda attrici, kif fil-fatt ser taghmel.

Ghal dawn il-motivi;

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi filwaqt li tirrespingi l-eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta tilqa' t-talba tas-socjeta` attrici u b' hekk tikkundanna lill-istess socjeta` konvenuta thallasha s-somma ta' tmient elef tliet mija sitta u ghoxrin lira Maltija, tlieta u erbghin centezmu (Lm8326.43) rapprezentanti bilanc ta' hlas ta' *premia* ghal poloz ta' assigurazzjoni dovuti lis-socjeta` attrici liema somma ingabret mis-socjeta` konvenuta minghand terzi. Fuq din is-somma jithallsu l-imghaxijiet legali mid-data tan-notifika tac-citazzjoni (22 ta' Mejju 1997);

L-ispejjez gudizzjarji kollha ghandhom jigu sopportati mis-socjeta` konvenuta.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----